

РОЗДІЛ 2

Екологічна політика підприємства

Екологічна політика – принципи і зобов'язання, що привселюдно декларуються та пов'язані з екологічними аспектами діяльності підприємства і забезпечують основу для встановлення його екологічних цілей і завдань (рис. 1.2), у тому числі:

1) сполучення екологічних цілей і завдань із цілями і завданнями розвитку підприємства в цілому; усвідомлене прийняття та активна підтримка екологічної політики і зобов'язань керівництвом підприємства;

2) екосправедливість; свідоме використання в практичній діяльності підприємства основ сучасної екологічної культури й екологічної етики; розподілена відповідальність; внесок у стійкий розвиток; екологічна доцільність; цивілізоване підприємництво;

3) добровільне розширення екологічних зобов'язань підприємства щодо всіх зацікавлених в екологічних аспектах його діяльності осіб і сторін; охорона здоров'я та екологічна безпека персоналу й населення в зоні впливу підприємства; оцінка впливу на навколишнє середовище; підтримка екологічних наукових досліджень та екологічного просвітництва і освіти, включаючи шкільну екологічну освіту; розвиток добровільного екологічного страхування; екологічна добродійність;

4) коефективність; досягнення економічної ефективності здійснюваної природоохоронної діяльності;

5) підвищення якості продукції і послуг за рахунок розвитку екологічної діяльності;

6) прагнення до досягнення екологічної заможності; створення і використання кредиту довіри;

7) послідовне поліпшення в усіх галузях екологічної діяльності, де це практично можливо; розвиток більш екологічно чистого виробництва; мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище;

8) попередження негативного впливу на навколишнє середовище в джерелах його утворення; раціональне використання ресурсів;

9) екологічне лідерство;

10) доступність об'єктів і результатів екологічної діяльності, включаючи негативні результати, для всіх зацікавлених осіб і сторін (екологічна «прозорість» підприємства); активна демонстрація результатів діяльності;

11) незалежна оцінка результатів екологічної діяльності підприємства (здійснення систематичного екологічного аудитування);

12) інформування, мотивація і залучення всього персоналу в екологічну діяльність підприємства;

13) залучення постачальників і суміжників в екологічну діяльність підприємства;

14) залучення споживачів товарів і послуг в екологічну діяльність підприємства;

15) обов'язкове документування підприємством екологічної діяльності та докладна добровільна звітність про результати діяльності («зелена звітність» підприємства); активне співробітництво з усіма зацікавленими в екологічних аспектах діяльності підприємства особами і сторонами, включаючи екологічну громадськість; співробітництво із засобами масової інформації;

16) відповідність чинному природоохоронному законодавству, екологічним нормам і правилам.

Найвище керівництво повинне визначити екологічну політику і забезпечити, щоб вона:

- відповідала характеру, сфері та величині впливу на довкілля діяльності, продукції та послуг підприємства;

- містила зобов'язання щодо постійного поліпшення і запобігання забрудненню;

- містила зобов'язання щодо дотримання застосовних правових вимог та інших вимог, які підприємство зобов'язується виконувати стосовно його екологічних аспектів;

- була основою для встановлення та аналізу екологічних цілей і завдань;

- була задокументована, запроваджена та підтримувана;

- була доведена до відома всіх осіб, які працюють в організації або діють за її дорученням;

- була доступною для громадськості.

- була доведена до відома громадськості.

Документ з екологічної політики є керівною вказівкою щодо впровадження і вдосконалення на підприємстві системи екологічного менеджменту для того, щоб воно могло зберігати і за можливість, відображати зобов'язання вищого керівництва з дотримання відповідних положень щодо постійного вдосконалення. Політика створює основу для визначення підприємством своїх цілей і завдань. Тому вона повинна бути досить чіткою, щоб її могли зрозуміти внутрішні та зовнішні зацікавлені сторони, а також періодично аналізуватися й переглядатися для забезпечення її відповідності умовам і даним, що змінюються. Сфера застосування політики повинна бути чітко визначена.

Екологічна політика визначає принципи діяльності підприємства. Вона встановлює рівень екологічної відповідальності й ефективності,

який вимагають від підприємства та за яким будуть оцінюватися всі наступні дії. Політика повинна відповідати екологічному впливу діяльності, продукції і послуг підприємства на навколишнє середовище (у рамках певної сфери дії системи екологічного менеджменту) і має бути основою для визначення екологічних цілей і завдань. Приклади екологічної політики підприємств різних галузей – додатки А, Б, В.

Міжнародні організації, кількість яких невинно зростає, включаючи урядові, промислові асоціації і групи цивільних осіб, розробили керівні принципи. Ці керівні принципи допомагають підприємствам визначити загальну сферу діяльності з охорони навколишнього середовища. Вони також допомагають створити загальну групу цінностей для різних підприємств. Подібні керівні принципи можуть допомогти підприємству, для якого вони розробляються. Відповідальність за проведення екологічної політики лежить на вищому керівництві підприємства. Екологічна політика може бути включеною в іншу документацію з політики підприємства або бути пов'язаною з нею. Керівництво підприємства відповідає за проведення політики і за подання інформації для формулювання та модифікації політики. Політику необхідно довести до відома всіх осіб, що працюють на підприємстві або від його імені. Крім того, політику необхідно довести до відома громадськості (методами зв'язків із громадськістю).

При розробці екологічної політики підприємство повинне враховувати:

- свої завдання, погляди, основні цінності і переконання;
- координацію з політикою підприємства в інших сферах (наприклад, у галузі якості, гігієни й охорони праці);
- вимоги зацікавлених сторін і зв'язки з ними;
- керівні принципи;
- особливі місцеві або регіональні умови;
- свої зобов'язання щодо запобігання забрудненню і постійного вдосконалення;
- зобов'язання щодо забезпечення відповідності правовим нормам та іншим вимогам, які підприємство зобов'язується дотримуватися.

Практична допомога – екологічна політика

Треба, щоб в екологічній політиці було визнано, що всі види діяльності, продукції та послуг у межах визначеної сфери застосування системи екологічного менеджменту підприємства можуть впливати на довкілля.

Отже, питання, які розглядають в екологічній політиці, залежать від характеру діяльності підприємства. Серед інших, у політиці треба декларувати зобов'язання щодо:

- дотримання застосовних правових та інших вимог, які підприємство зобов'язується виконувати і які стосуються його екологічних аспектів, або перевищення цих вимог;

- запобігання забрудненням;

- досягнення постійного поліпшення шляхом розробки методики оцінювання екологічних характеристик і відповідних показників.

Політика може також містити й інші зобов'язання щодо:

- зменшення будь-яких значних несприятливих впливів нових розробок на довкілля за допомогою застосування інтегрованих методик екологічного управління та планування;

- проектування продукції з урахуванням екологічних аспектів;

- демонстрування лідерства у сфері екологічного управління.

При розгляді екологічної політики необхідно дати відповіді на такі питання:

1. Чи сформулювало підприємство екологічну політику, що відповідає її діяльності, продукції або послугам?

2. Чи відображає політика цінності та керівні принципи підприємства?

3. Чи схвалена екологічна політика вищим керівництвом і чи призначена посадова особа з необхідними повноваженнями зі здійснення і контролю політики?

4. Чи слугує політика вихідною підставою для встановлення екологічних цілей і завдань?

5. Чи спрямована політика організації на спостереження за технологічними, управлінськими та іншими процесами, що впливають на навколишнє середовище?

6. Які зобов'язання закладені в екологічну політику, наприклад чи включає вона зобов'язання щодо забезпечення постійного вдосконалення, запобігання забрудненням, моніторингу, дотримання чинних правових вимог або встановленню більш суворих внутрішніх правил, а також врахування очікувань зацікавлених сторін?

Усі види діяльності, продукції або послуг впливають на навколишнє середовище. Екологічна політика повинна це визнавати.

Питання, які розглядає екологічна політика, залежать від характеру діяльності підприємства. Разом із декларацією про безумовне дотримання вимог нормативних актів щодо навколишнього середовища політика може встановлювати зобов'язання щодо:

- мінімізації будь-яких несприятливих впливів нових розробок на навколишнє середовище шляхом використання інтегрованих методик управління навколишнім середовищем і планування;

- розробки методик оцінювання екологічних характеристик і відповідних показників;

- утілення в життя концепції життєвого циклу;
- розробка продукції таким чином, щоб мінімізувати її вплив на навколишнє середовище при виробництві, використанні й утилізації або вторинній переробці;
 - запобігання забрудненню, зменшення обсягів відходів і споживання ресурсів (матеріалів, палива й енергії), а також здійснення рекуперації і рециркуляції відходів як альтернативи їхньому зберіганню, якщо це можливо з погляду технології;
 - навчання і підготовки персоналу;
 - обміну досвідом у сфері навколишнього середовища;
 - залучення зацікавлених сторін і обміну інформацією з ними;
 - роботи в напрямі досягнення стійкого розвитку;
 - спонукання постачальників і підрядників до використання системи екологічного менеджменту.

Контрольні питання

1. Визначення екологічної політики.
2. Основні принципи екологічної політики.
3. Розробка і декларування екологічної політики.

Тестові завдання

1. Укажіть відповідний зміст екологічних термінів:

Терміни:

Зміст:

1) екополітика;	а) фінансова можливість виконувати екозобов'язання;
2) екоефективність;	б) принципи й зобов'язання екодіяльності, які декларуються;
3) екопрозорість;	в) рентабельність впливу на навколишнє середовище;
4) екосамостійність.	г) демонстрація впливу на навколишнє середовище.